

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

8 ЖИЛД, 3 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 8, НОМЕР 3

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 8, ISSUE 3

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА | INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

№3 (2025) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2025-3>

Бош муҳаррир:
Тўхтасинов Илҳом
п.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Бош муҳаррир ўринбосари:

Главный редактор:
Тухтасинов Илхом
д.п.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Editor in Chief:
Tuhtasinov Ilhom
DSc. Professor (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ

Назаров Бахтиёр
академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умарўғли
ф.ф.д., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова
ф.ф.д., профессор (Озарбайжон)

Бокиева Гуландом
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким
ф.ф.д., профессор (Татаристон)

Махмудов Низомиддин
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил
ф.ф.д., профессор (Россия)

Жўраев Маматкул
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамед
к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт
Мичиган университети (АҚШ)

Умархўжаев Мухтор
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Болтабоев Ҳамидулла
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Дўстмухаммедов Хуршид
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Сиддиқова Ирода
ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар
ф.ф.д. (Грузия)

Туробов Бекпулат
масбул котиб, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Назаров Бахтиёр
академик. (Узбекистан)

Якуб Умар оглы
д.ф.н., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова
д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Бакиева Гуландом
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Миннуллин Ким
д.ф.н., профессор (Татарстан)

Махмудов Низомиддин
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Керимов Исмаил
д.ф.н., профессор (Россия)

Джураев Маматкул
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Куренов Рахыммамед
к.ф.н. (Туркменистан)

Кристофер Жеймс Форт
Университет Мичигана (США)

Умархаджаев Мухтар
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Мирзаев Ибодулло
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Балтабоев Ҳамидулла
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Дустмухаммедов Хуршид
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Лиходзиевский А.С.
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Сиддиқова Ирода
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Шиукашвили Тамар
д.ф.н. (Грузия)

Туробов Бекпулат
отв. секретарь, PhD, доцент
(Узбекистан)

EDITORIAL BOARD

Bakhtiyor Nazarov
academician. (Uzbekistan)

Yakub Umarogli
Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)

Almaz Ulvi Binnatova
Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)

Bakieva Gulandom
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Minnulin Kim
Doc. of philol. scien., prof. (Tatarstan)

Mahmudov Nizomiddin
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kerimov Ismail
Doc. of philol. scien., prof. (Russia)

Juraev Mamatkul
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kurenov Rakhimmamed
Ph.D. Ass. Prof. (Turkmenistan)

Christopher James Fort
University of Michigan (USA)

Umarchodjaev Mukhtar
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Mirzaev Ibodulla
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Boltaboev Hamidulla
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dustmuhammedov Khurshid
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Lixodzievsky A.S.
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Siddiqova Iroda
Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shiukashvili Tamar
Doc. of philol. scien. (Georgia)

Turobov Bekpulat
PhD Ass. prof. Senior Secretary
(Uzbekistan)

PageMaker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1. Nurmatova Zarifa Abdiraup qizi IKKI TILDA MULOQOT QILADIGAN BOLALARNING NUTQIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	5
2. O‘tamuradova Malohat ALISHER NAVOIY MEROSI NURBOY JABBOROV TADQIQOTLARIDA.....	9
3. Петросьянц Эрнст Ашотович ОККАЗИОНАЛИЗМЫ, МОТИВИРОВАННЫЕ ИМЕНАМИ СОБСТВЕННЫМИ ПОЛИТИКОВ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ МЕДИАДИСКУРСЕ.....	13
4. Jo‘raqulova Mushtariy Abdumalik qizi O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SPORT TERMINLARINING YASALISH PARALLELIGI TADQIQI.....	23
5. Gulamova Malika Yakubovna O‘ZBEK VA ITALYAN TILLARIDA NUTQIY STRATEGIYALAR VA UNDAH USULLARI.....	27
6. Achilova Ozoda Farxodovna YAPON TILIDAGI MAQOLLARNI O‘ZBEK TILIDA MUQOBILLASHTIRISHDA TAYANILADIGAN OMILLAR.....	32
7. Nematillayevna Zubaydova PROBLEMS RELATED TO THE COMPARATIVE ANALYSIS OF LANGUAGES IN THE DEVELOPMENT OF LINGUISTICS.....	36
8. Насруллаева Тозагуль Сухробовна ПРАГМАТИЧЕСКИЕ И ЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПЕРЕВОДА В РОМАНЕ ТЕОДОРА ДРАЙЗЕРА «ФИНАНСИСТ».....	39
9. Mo‘minova Ma’suma G‘olib qizi SUV LEKSEMASI TAHLILIGA OID QIYOSIY-TARIXIY, SISTEM-STRUKTUR YO‘NALISHDAGI TADQIQOTLAR.....	43
10. Xamrayeva Zebiniso Xaydarovna MURAKKAB SINTAKTIK TUZILMALARNING IYERARXIK VA FUNKSIONAL TIZIM DOIRASIDAGI DERIVATSION VA SEMANTIK TAHLILI.....	53
11. Malika Solieva PHONOLOGY AND CULTURE: LINGUISTIC ASPECTS OF INTERACTION.....	58
12. Kodirova Shaxnoza Abduraxmonovna “MIMIKA, JEST VA BOSH HARAKATLARI KABI NOVERBAL MULOQOTNING QIYOSIY, LINGVOMADANIY TAHLILI.” (YAPONIYA, O‘ZBEKISTON VA BOSHQA MAMLAKATLAR MISOLIDA)...	61
13. Shamuradova Naima Muxtarovna DISCOURSIIVE AND PRAGMATIC FEATURES OF PROVERBS EXPRESSING VERBAL POLITENESS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES.....	66
14. Ziyadullayev Abubakir Ibodulla o‘g‘li STENDAL IJODIDA ROMANTIZM VA REALIZMNING TA‘SIRI (“Qizil va qora” hamda “Parma monastiri” asarlari misolida).....	70
15. Tashkulova Zarnigor “SHARQ” KONSEPTINI S.MOEM ISHLARIDA REPREZENTATSIYASI XUSUSIYATLARI VA AHAMIYATI..	74
16. Jo‘raqulova Mushtariy O‘ZBEK TILI PARALLEL KORPUSINING LINGVISTIK TA‘MINOTI.....	79
17. Davlatova Hulkaroy Uktamovna TILSHUNOSLIKDA GENDER TUSHUNCHASINING TADQIQI: BOLALAR NUTQI MISOLIDA.....	84

18. Зулфанова Нигина Нуритдиновна СТРУКТУРА ФРЕЙМА «ТВОРЧЕСТВО» ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО РОМАНА «А.МЁРДОК «THE BLACK PRINCE».....	93
19. Turakulova Sitora Fazlidinovna JANUBIY KOREYALIK YOZUVCHI KON JIYONNING “BIZNING BAXTLI DAMLARIMIZ” ROMANIDAGI OBRAZLAR RUHIYATI TASVIRI.....	98
20. Nurimbetova Dilnaz Yeshmuratovna "MILLIY TAOM" REALIYALARI VA ULARNING TARIXIY KONTEKSTI.....	104
21. Erkinova Ruxshona O‘tkirovna, Kurbonova Gulnoza Irkinovna YAPON VA JAHON ILMIY-FANTASTIKA (SF) ADABIYOTI QIYOSIY TAHLILI.....	109
22. Qayimova Maftuna Tursunovna OILAVIY MUHITDA QIZLARING EMOTSIONAL INTELLEKTINI RIVOJLANTIRISH: IJTIMOIIY PEDAGOGIK YONDASHUV (O‘ZBEKISTONDA).....	114
23. Хасанова Мавлюда Батыралиевна ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ГОСУДАРСТВЕННОГО ДИСКУРСА СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	117
24. Iskandarova Aybibi Raximbayevna “QIYOMAT” ROMANIDAGI FRAZEMALARNING XOSLANISHIGA DOIR AYRIM MULOHAZALAR.....	125
25. Barno Abdusattarovna Mirsharipova PAK VANSO ASARLARINING RUS TILIGA TARJIMALARIGA DOIR.....	134
26. Muslimova Shahnoza Sunnatovna YOM SANSOP HIKOYALARIDA HAYOT VA O‘LIMNING YANGI IFODASI.....	139
27. Anorqulov Sanjar Iskandarovich TILSHUNOSLIKDA TOPONIMIK KONSEPT VA UNING ASOSIY XARAKTERISTIKALARI.....	144
28. Karimboyeva Charos Ikrom qizi SIROJIDDIN SAYYID VA BAXTIYOR GENJEMUROD SHE’RIYATIDA TUSH OBRAZI.....	148
29. Mirvaliyeva Dildora Anvarovna DAVLAT TILIDAGI AXBOROT USLUBI MATNLARINING ELEKTRON TA’MINOTI .HUJATCHILIKDA IMLO VA TINISH BELGILARI.....	153
30. Abduraxmonova Nilufar Zaynobiddin qizi, Abdullayeva Nasima Murodullayevna O‘ZBEK TILI ELEKTRON KORPUSI UCHUN DIALEKTAL SUBKORPUSINI YARATISH MASALALARI.....	157
31. Mirsanov G‘aybullo Qulmurodovich ASPEKTUAL SEMANTIKANING KOGNITIV MAZMUNI.....	166
32. Shamaxmudova Aziza Furkatovna MILLIY XARAKTER VA XUSHMUOMALILIK: ISPAN TIL SOHIBLARI TAFAKKURIDA HURMAT TAMOYILLARI.....	170
33. Said-Axmedova Shoxista Nuritdinovna AGENTIV SINTAKSEMALARINING NAZARIY ASOSLARI.....	176

ISSN: 2181-9297

www.tadqiqot.uz

Gulamova Malika Yakubovna

Samarqand davlat chet tillari instituti tayanch diktoranti

malika020687@gmail.com

O‘ZBEK VA ITALYAN TILLARIDA NUTQIY STRATEGIYALAR VA UNDASH USULLARI

 <https://doi.org/10.5281/zenodo.18733965>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada o‘zbek va italyan tillarida qo‘llaniladigan nutqiy strategiyalar va undash usullari lingvistik hamda pragmatik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida har ikki tilning kommunikativ xususiyatlari, undash ifodalarining sintaktik va semantik jihatlari hamda ularning ijtimoiy-madaniy kontekstga bog‘liqligi o‘rganiladi. O‘zbek va italyan tillaridagi rasmiy va norasmiy nutqiy strategiyalarning o‘xshashlik va farqlari tahlil qilinib, ularning samaradorligi baholanadi. Maqola natijalari ushbu tillarning lingvomadaniy o‘ziga xosliklarini chuqurroq anglashga va tilshunoslikda taqqosiy tahlil yondashuvlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: nutqiy strategiyalar, undash usullari, kommunikativ pragmatika, madaniy kontekst, rasmiy nutq, norasmiy nutq.

Гуламова Малика Якубовна

Докторант Самаркандского Государственного

Института иностранных языков Республики

Узбекистан, malika020687@gmail.com

УЗБЕКСКИЕ И ИТАЛЬЯНСКИЕ РЕЧЕВЫЕ СТРАТЕГИИ И СПОСОБЫ ПОБУЖДЕНИЯ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются речевые стратегии и способы побуждения, используемые в узбекском и итальянском языках, с лингвистической и прагматической точек зрения. В ходе исследования анализируются коммуникативные особенности обоих языков, синтаксические и семантические аспекты побудительных выражений, а также их связь с социально-культурным контекстом. Проводится сопоставительный анализ сходств и различий официальных и неофициальных речевых стратегий узбекского и итальянского языков, оценивается их эффективность. Результаты статьи способствуют более глубокому пониманию лингвокультурных особенностей данных языков и развитию сравнительных подходов в лингвистическом анализе.

Ключевые слова: речевые стратегии, способы побуждения, коммуникативная прагматика, культурный контекст, формальная речь, неформальная речь.

Gulamova Malika Yakubovna Doctoral student at Samarkand State
institute of Foreign Languages. Uzbekistan,
malika020687@gmail.com**SPEECH STRATEGIES AND IMPERATIVE METHODS IN UZBEK AND ITALIAN
LANGUAGES****ABSTRACT**

This article analyzes the speech strategies and imperative methods used in Uzbek and Italian languages from a linguistic and pragmatic perspective. The study examines the communicative features of both languages, the syntactic and semantic aspects of imperative expressions, and their connection to the socio-cultural context. A comparative analysis of the similarities and differences between formal and informal speech strategies in Uzbek and Italian is conducted, evaluating their effectiveness. The findings of this article contribute to a deeper understanding of the linguistic and cultural characteristics of these languages and promote the development of comparative approaches in linguistic analysis.

Keywords: speech strategies, imperative methods, communicative pragmatics, cultural context, formal speech, informal speech.

KIRISH

Nutqiy strategiyalar va undash usullari tilning asosiy kommunikativ vositalari bo'lib, ular muloqot jarayonida ma'lumot yetkazish, ta'sir o'tkazish va suhbatdoshning e'tiborini jalb etish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir til va madaniyatda nutqiy strategiyalar o'ziga xos shakllangan bo'lib, ular lingvistik tuzilish, pragmatik ma'no va madaniy kontekst bilan chambarchas bog'liq. Shu jihatdan, o'zbek va italyan tillarida nutqiy strategiyalar va undash usullarining o'rganilishi lingvomadaniy tadqiqotlar uchun dolzarb masalalardan biridir. Mazkur maqolada o'zbek va italyan tillarida qo'llaniladigan nutqiy strategiyalar va undash usullari lingvistik hamda pragmatik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Xususan, ushbu tillarda kommunikativ strategiyalar qanday shakllanganligi, undash ifodalarning sintaktik va semantik jihatlari hamda ularning ijtimoiy-madaniy kontekst bilan bog'liqligi o'rganiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – o'zbek va italyan tillarida qo'llaniladigan nutqiy strategiyalar va undash usullarining o'xshash va farqli jihatlari aniqlash hamda ularning kommunikativ samaradorligini baholashdir. Maqolaning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda o'zbek va italyan tillaridagi nutqiy strategiyalar va undash usullarining qiyosiy tahlili amalga oshiriladi. Ushbu tahlil natijalari ikkala tilning lingvomadaniy xususiyatlarini chuqurroq anglashga hamda kommunikativ pragmatikaning rivojlanishiga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Nutqiy strategiyalar va undash usullari tilshunoslikning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u kommunikativ pragmatika, lingvomadaniyatshunoslik va qiyosiy tilshunoslik doirasida keng tadqiq etilgan. Ushbu mavzuga oid ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish natijasida shuni ko'rish mumkinki, ko'plab tadqiqotchilar nutqiy strategiyalarning pragmatik funksiyalari, ularning madaniy xususiyatlari va muloqotdagi ahamiyatini o'rgangan. O'zbek tilida nutqiy strategiyalar va undash usullari bo'yicha G. X. Obruyeva [8], A. E. Mamatov [3] va Y. Nurmuhammedov [7] kabi tilshunoslar tomonidan tadqiqotlar olib borilgan. Ularning ishlarida o'zbek tilidagi frazeologik birliklar, pragmatik vositalar va muloqot jarayonida ta'sirchan ifodalarning o'rni yoritilgan. Ayniqsa, o'zbek tili pragmatikasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda undov so'zlari va ifodalarning sintaktik tuzilishi hamda semantik jihatlari keng yoritilgan.

Italyan tilshunosligida esa nutqiy strategiyalar va undash usullari G. Berruto [1], C. Mauri [6] va P. D'Achille [2] kabi olimlar tomonidan o'rganilgan. Ushbu tadqiqotlarda italyan tilidagi nutqiy strategiyalar va undov birliklarining kommunikativ vazifalari, ularning ijtimoiy kontekstda qo'llanilishi va madaniy o'ziga xosliklari tahlil qilingan. Ayniqsa, italyan tilida bevosita va bilvosita nutqiy strategiyalar hamda ijtimoiy vaziyatga bog'liq holda o'zgarib turuvchi undash shakllari ilmiy nuqtayi nazardan yoritilgan.

Maqolada qiyosiy tahlil usulidan foydalanilgan bo‘lib, o‘zbek va italyan tillaridagi nutqiy strategiyalar va undash usullari o‘zaro taqqoslanadi. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

1. Adabiyotlarni o‘rganish – o‘zbek va italyan tillarida nutqiy strategiyalar hamda undash usullari bo‘yicha mavjud ilmiy manbalar tahlil qilinadi.
2. Taqqosiy tahlil – har ikkala til bo‘yicha nutqiy strategiyalar va undash usullarining lingvistik, semantik va pragmatik jihatlari qiyosiy baholanadi.
3. Madaniy kontekst tahlili – o‘zbek va italyan tillarida kommunikativ strategiyalar madaniy kontekst bilan qanday bog‘liqligi o‘rganiladi.
4. Natijalarning umumlashtirilishi – o‘zbek va italyan tillarida nutqiy strategiyalar va undash usullarining o‘xshash va farqli jihatlari aniqlandi.

Mazkur metodologik yondashuv orqali maqolada har ikkala tilning kommunikativ xususiyatlari chuqur o‘rganilib, ularning lingvomadaniy xususiyatlari haqida xulosa chiqariladi.

NATIJARLAR TAHLILI VA MUHOKAMA

Nutqiy strategiyalar muloqot jarayonida suhbatdoshlar tomonidan o‘zaro tushunishni ta’minlash va maqsadga erishish uchun qo‘llaniladigan lingvistik va pragmatik vositalardir. Har bir til va madaniyat o‘ziga xos kommunikativ strategiyalarga ega bo‘lib, bu strategiyalar muloqot ishtirokchilari o‘rtasidagi ijtimoiy munosabatlarga bog‘liq holda shakllanadi [1]. O‘zbek tilida nutqiy strategiyalar ko‘pincha muloqotdagi hurmat va ehtiyotkorlik tamoyillariga asoslanadi. Misol uchun, ijtimoiy maqomi yuqori bo‘lgan shaxslarga murojaat qilishda ehtiromni ifodalovchi shakllardan foydalaniladi:

- Sizning fikringiz juda muhim. Shu masalada maslahat bersangiz, juda xursand bo‘laman.

Bu yondashuv tinglovchiga hurmat ko‘rsatish va nozik muomalani ta’minlashga qaratilgan. Italiyan tilida esa nutqiy strategiyalar ancha ekspressiv va bevosita shaklda bo‘lishi mumkin. Norasmiy muhitda, ayniqsa, do‘stlar yoki oila a‘zolari o‘rtasida samimiy va yaqin muloqotda quyidagicha iboralar ishlatiladi:

- Dai, dimmi subito cosa ne pensi! (Qani, menga darhol fikringni ayt!)

Bu misolda “Dai” so‘zi undov shaklida ishlatilib, tinglovchini faol muloqotga undash vazifasini bajaradi [2].

O‘zbek va italyan tillarida rasmiy va norasmiy nutqiy strategiyalar orasida sezilarli farqlar mavjud. Rasmiy vaziyatlarda har ikkala til uchun ham hurmatli muomala usuli xosdir, biroq o‘zbek tilida ko‘proq muloyim iboralar va murakkab gap tuzilmalari, italyan tilida esa bevosita murojatlar va ixcham ifodalar ustuvor hisoblanadi. Masalan, rasmiy vaziyatda o‘zbek tilida:

- Siz bilan hamkorlik qilish biz uchun sharaf. Sizning fikringiz biz uchun juda muhim.

Italiyan tilida esa shunga o‘xshash vaziyatda oddiyroq va to‘g‘ridan-to‘g‘ri yondashuv kuzatiladi:

- Sarebbe un piacere collaborare con lei. Il suo parere è molto importante per noi. (Siz bilan hamkorlik qilish biz uchun yoqimli bo‘lardi. Fikringiz biz uchun juda muhim.)

Norasmiy muhitda esa italyan tili nutqiy strategiyalarda bevositalikka ko‘proq moyillik bildiradi. O‘zbek tilida esa ba‘zan yumshoqroq iboralar ishlatiladi:

- O‘zbekcha: Ehtiyot bo‘ling, yaxshilab o‘ylab ko‘ring.
- Italiyancha: Attento! Pensaci bene! (Ehtiyot bo‘l! Yaxshilab o‘yla!)

Bu misollar shuni ko‘rsatadiki, italyan muloqot bevositalikka yaqinroq bo‘lsa, o‘zbekcha nutqda yumshoq va ehtiyotkor murojatlar ko‘proq uchraydi. O‘zbek tilida undash usullari nutqning ifodaviyligini oshirish, diqqatni jalb qilish va muloqot samaradorligini kuchaytirish uchun ishlatiladi. Bu birliklar sintaktik va semantik jihatdan turlicha bo‘lishi mumkin:

- Tuyg‘ularni ifodalovchi undov so‘zlari: Voy! Obbo! Oh!
- Chaqaruv shakllari: Hoy bola, bu yerga kel!
- Murakkab undash ifodalari: Voy dod! Ey Xudo!

Masalan, hayrat ifodalovchi undash usuli:

- Voy, bu qanday ajoyib yangilik!

Ushbu nutqiy ifoda tinglovchiga muloqotchi hissiyotlarini to'g'ridan-to'g'ri yetkazish imkonini beradi [8]. Italian tilida undash birliklari hissiyotlarni ochiq va kuchli ifodalashga yo'naltirilgan bo'lib, ular pragmatik jihatdan quyidagicha turlarga ajratiladi:

- Hayrat, ajablanish: Mamma mia! Caspita!
- Norozilik: Accidenti! Maledizione!
- Chaqaruvlar: Ehi! Dai!

Masalan, hayrat va hayajonni bildiruvchi italyan misol:

- Mamma mia! Questo è incredibile! (Voy dod! Bu aql bovar qilmaydi!)

Bu undash usuli orqali so'zlovchi hayratini kuchliroq ifodalaydi [6]. O'zbek va italyan tillaridagi nutqiy strategiyalar va undash usullari madaniy an'analar bilan uzviy bog'liqdir. O'zbek madaniyatida muloyimlik, hurmat va nazokat tamoyillari ustuvor bo'lsa, italyan madaniyatida ekspressivlik, bevositalik va hissiy ta'sirchanlik ustunlik qiladi. Masalan, o'zbekcha muloqotda:

- Kechirasiz, bir daqiqa e'tibor bering.

Bu iborada "Kechirasiz" va "bir daqiqa" kabi yumshoq iboralar ishlatilgan. Italyan ekvivalentida esa ancha to'g'ridan-to'g'ri ifodalanadi:

- Ehi, ascoltami un attimo! (Hey, meni bir lahza eshit!)

Bunday misollar madaniy tafovutlarni yaqqol ko'rsatadi. O'zbek va italyan tillaridagi nutqiy strategiyalar va undash usullari turlicha madaniy va lingvistik asosga ega. O'zbek tilida kommunikativ vositalar yumshoqroq va hurmat ifodalovchi bo'lsa, italyan tilida ular ko'proq hissiyotga boy va bevosita shaklda namoyon bo'ladi. Ushbu tadqiqot natijalari o'zbek va italyan tillaridagi kommunikativ strategiyalarni yanada chuqurroq anglash hamda ularni muloqot jarayonida samarali qo'llash uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

O'zbek va italyan tillaridagi nutqiy strategiyalar va undash usullari lingvistik hamda madaniy jihatdan muhim farqlarga ega bo'lib, har ikki tilning kommunikativ xususiyatlarini aks ettiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'zbek tilida muloqotda hurmat, muloyimlik va bilvosita ifoda usullari ustuvor bo'lsa, italyan tilida bevosita va ekspressiv yondashuv keng tarqalgan. O'zbekcha rasmiy muloqotda odatda "Sizning fikringiz juda muhim" kabi iboralar ishlatilsa, italyan ekvivalentida "Il suo parere è molto importante" kabi to'g'ridan-to'g'ri ifodalar qo'llaniladi. Undash usullari jihatidan esa o'zbek tilida yumshoq va nozik shakllar ko'p uchraydi (Voy, shunaqami?), italyan tilida esa hissiy ta'sirga ega bo'lgan ifodalar (Mamma mia! Questo è incredibile!) keng qo'llaniladi. O'zbek nutq madaniyatida ijtimoiy maqomga hurmat katta ahamiyat kasb etsa, italyan tilida ochiq ifodalilik va samimiylik asosiy o'rinni egallaydi. Ushbu farqlar rasmiy va norasmiy muloqotda yaqqol namoyon bo'lib, ularning tadqiqi til o'rganish, tarjima jarayonlari va madaniyatlararo kommunikatsiyada katta ahamiyatga ega. Kelgusida bu mavzu bo'yicha empirik tadqiqotlar olib borish va muloqot jarayonida pragmatik elementlarning qo'llanilishini batafsil o'rganish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ashurova D.I. Matn lingvistikasi. – T.: Fan, 2010
2. Berruto G. Sociolinguistica dell'italiano contemporaneo. – Bologna: Il Mulino; 2017.
3. D'Achille P. L'italiano contemporaneo. – Roma: Carocci Editore; 2020.
4. Mamatov A.E. Hozirgi zamon o'zbek adabiy tilida leksik va frazeologik norma muammolari. – Tashkent; 1991.
5. Mamatov A.E. O'zbek tili frazeologizmlarining shakllanishi. Tashkent; 1997.
6. Mamatov A.E. O'zbek tilida frazeologizmlarning shakllanishi masalalari. – Tashkent: O'TA; 2001. (3-son).
7. Mauri C. Pragmatic Strategies in Romance Languages. – Amsterdam: John Benjamins Publishing; 2019.
8. Nurmuhamedov Y. Frazeologiyaning dolzarb masalalari. O'quv-uslubiy qo'llanma. – Samarqand: SamDCHTI; 2022. b – 90.

9. Obruyeva GX. Frazeologiyaning dolzarb masalalari. – Samarqand: SamDCHTI; 2023.
10. Safarov Sh.S. Kognitiv tilshunoslik. – T-Fan, 2006

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА
INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000